
Plan van aanpak

Onderzoek naar culturele instellingen in Maastricht

december 2016

Rekenkamer Maastricht

Samenstelling:

Mevrouw dr. Klaartje Peters (voorzitter)

De heer drs. Ton A.M.J. Dreuw RC

De heer drs. Jan-Willem A. van Giessen

De heer drs. Karel van der Esch

De heer drs. Paul L.C.M. Janssen RA

Secretaris:

Mevrouw Marjolein Heesbeen

Secretariaat:

P/a Montenakerbank 40, 6213 JL Maastricht

E-mail: secretariaat@rekenkamermaastricht.nl

1	Aanleiding	2
2	Doelstelling en vraagstelling van het onderzoek	3
3	Onderzoeksaanpak	3
4	Aanpak en planning	4

1 Aanleiding

In april 2016 heeft het College een nota vastgesteld die de richting aangeeft waarin de drie culturele organisaties Centre Céramique, NHMM en Kumulus zich de komende jaren moeten ontwikkelen. De nota is, vergezeld van vier landelijke rapporten over de cultuursector¹, op 22 april 2016 via een Raadsinformatiebrief aan de raad voorgelegd.

De drie genoemde organisaties zijn per 1 januari 2013 organisatorisch in elkaar geschoven (in de nota een interne fusie genoemd). Ze maken integraal deel uit van de gemeentelijke organisatie. Het budget bedraagt jaarlijks ongeveer € 15 mln. Er is vanaf 2013 ongeveer 10% bezuinigd op het budget (m.n. door efficiencywinst). Het Theater aan het Vrijthof is ook onderdeel van de gemeentelijke organisatie maar maakt organisatorisch geen deel uit van de gefuseerde organisatie.

Doel van de fusie was 'het (financieel en inhoudelijk) toekomstbestendig maken, integreren en innoveren van het producten- en dienstenaanbod.' In de nota wordt gesteld dat 'de tijd nu rijp [is] om verder door te pakken'. De nota schetst daartoe een 'denk- en ontwikkelrichting', die moet leiden tot een 'gefuseerde organisatie CC/Kumulus/NHMM als cultuur-, erfgoed- en kenniswerkplaats van de toekomst.' Daartoe moet onder meer de focus meer worden verlegd naar jongeren tot 21 jaar. De nota spreekt daarnaast van 'een aantal grote bedreigingen': afnemende aantallen bezoekers en gebruikers (met name voor Centre Céramique en Kumulus), noodzakelijke bezuinigingen de komende jaren, en door de bezuinigingen afgelopen jaren en de teruglopende inkomsten zijn er onvoldoende sturingsmogelijkheden en armslag om de inhoudelijke vernieuwingen door te voeren. Aangekondigd wordt dat er waarschijnlijk locaties zullen moeten worden afgestoten. Een probleem is verder dat de medewerkers onvoldoende zijn toegerust op de veranderingen.

De nota kondigt aan dat er voor de nadere uitwerking van de besluitvorming door de directeur van de gefuseerde organisatie (Cultuurcentrale) aan een Uitvoeringsplan wordt gewerkt, dat in het najaar van 2016 voor besluitvorming zou voorliggen. In het Uitvoeringsplan zal een concrete financiële onderbouwing van de benodigde investeringen worden opgenomen. Tevens zal hierbij nadrukkelijk gekeken worden naar de gevolgen voor de jaarlijkse exploitatiebegroting (huisvestingslasten, kapitaallasten, personeelskosten etc.). Tenslotte zal aangegeven worden hoe e.e.a. gedekt zal worden en wat de consequenties hiervan zullen zijn. Uitgangspunt hierbij is realisatie binnen bestaande middelen: budgettair neutraal.

¹ Sectorinstituut openbare bibliotheken (2014). "Bibliotheek van de toekomst"; Adviescommissie Asscher-Vonk (2012). "Musea voor morgen"; Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunsten (2015). "Cultuureducatie binnenste buiten"; Berenschot (2010). "Bedrijfsmodellen voor kunsteducatie", in opdracht van het ministerie van OCW.

2 Doelstelling en vraagstelling van het onderzoek

De Rekenkamer Maastricht stelt vast dat de culturele instellingen in Maastricht voor grote uitdagingen staan, en wil graag weten **of de gemeente op de goede weg is om te komen tot een toekomstbestendige culturele infrastructuur in de stad, in het bijzonder betreffende de vier grote gemeentelijke culturele instellingen.**

Hiertoe moet in elk geval een antwoord worden gegeven op de volgende deelvragen:

1. Wat waren de motieven en de (inhoudelijke en financiële) doelstellingen voor de interne fusie van de drie culturele organisaties Centre Céramique, NHMM en Kumulus per 1 januari 2013, en zijn deze nog steeds relevant?
2. Hoe is de besluitvorming hierover in 2012 in het college en de raad verlopen?
3. Zijn externe verzelfstandiging en eventuele andere alternatieven overwogen?
4. Welke maatregelen zijn getroffen in de periode 2013-2016 en zijn er gegevens beschikbaar over het bereiken van de doelstellingen van de interne fusie?
5. Welke maatregelen staan op de rol voor de komende tijd, blijkend uit het aangekondigde Uitvoeringsplan, en is te verwachten dat deze maatregelen bijdragen aan de doelstellingen?
6. Stuurt de gemeente op prestaties van de vier culturele instellingen, worden deze gehaald en is er sprake van monitoring? Maakt cultureel ondernemerschap hier deel van uit?
7. Hoe is de raad in de periode 2013-heden hierover geïnformeerd?
8. Kan er ten aanzien van sturing van culturele instellingen worden geleerd van ervaringen elders in het land en in de regio?

3 Onderzoeksaanpak

1. Het onderzoek zal, op basis van beleidsdocumenten en gesprekken met ambtenaren, in eerste instantie in kaart moeten brengen hoe de besluitvorming, zowel in het college als in de raad, is verlopen voorafgaand aan het besluit tot de interne fusie van de die genoemde culturele instellingen in 2012. Hiermee kunnen deelvragen 1 t/m 3 worden beantwoord.
2. De vervolgstap is om duidelijk te krijgen wat er tussen 1 januari 2013 en heden is gedaan, en wat daarvan de resultaten en effecten zijn geweest. Hierbij hoort ook een kritische beoordeling van het aangekondigde Uitvoeringsplan. Voor deze stap zal gebruik gemaakt worden van gemeentelijke documenten (uitvoeringsplannen etc.) en gesprekken met de portefeuillehouder en de ambtenaren, zowel bij de beleidsafdeling als degenen verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de vier instellingen. Daarnaast zijn er mogelijk onderzoeks-, advies- en evaluatierapporten beschikbaar. Hiermee kunnen de deelvragen 4 t/m 7 worden beantwoord.
3. Op basis van het voorgaande volgt een kritische beoordeling, mede aan de hand van lessen elders uit het land, van de vraag of de gemeente op de goede weg is om te komen tot een toekomstbestendige culturele infrastructuur.

Vanwege de actualiteit en de urgentie van het onderwerp overweegt de rekenkamer om gedurende de looptijd van het onderzoek de eerste bevindingen in de vorm van een beknopte Verkenning aan de raad ter beschikking te stellen. De rekenkamer heeft dit type publicatie eerder gebruikt om de resultaten van een vooronderzoek aan de raad mee te geven en, indien mogelijk en wenselijk, het gesprek aan te gaan over de focus van het vervolgonderzoek. Het zal moeten blijken of deze aanpak hier bruikbaar is.

4 Aanpak en planning

De planning is als volgt:

Stap		Gereed	Benodigde uren
Stap 1	Plan van aanpak	December 2016	8
Stap 2	Documentenonderzoek	Februari 2017	24
Stap 3	Interviews inclusief verslaglegging	Februari 2017	24
Stap 4	Concept-nota van bevindingen (en Verkenning)	Maart 2017	40
Stap 5	Nota van bevindingen	Mei 2017	24
Stap 6	Ambtelijk wederhoor	Juni 2017	-
Stap 7	Afronding eindrapport	Juli/augustus 2017	32
Stap 8	Bestuurlijk wederhoor	September 2017	-
Stap 9	Afronding en aanbieding eindrapport	Eind september 2017	8
	Reguliere vergaderingen en kosten secretariaat		Pm
	Totaal		20 dagen